

Prof. dr hab. Katarzyna Pokorna-Ignatowicz
Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
Instytut Komunikacji Społecznej i Mediów
katarzyna.pokorna@gmail.com

Recenzja rozprawy doktorskiej

Gabrieli Piechnik-Czyż

*Infografika w tabloidach i prasie opiniotwórczej
na przykładzie „Gazety Wyborczej” i „Faktu”*

**napisanej pod kierunkiem
dr hab. Sławomira Gawrońskiego, prof. WSiIZ**

**wykonana na zlecenie
Rady Dyscypliny Nauki o Komunikacji Społecznej i Mediach
Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie**

Pani mgr Gabriela Piechnik-Czyż przedstawiła w swojej rozprawie wieloaspektowe analizy infografik opublikowanych w dwóch największych polskich dziennikach: opiniotwórczej „Gazecie Wyborczej” i tabloidowym „Fakcie”. Tak sformułowany przedmiot badań narzucił jej pracy interdyscyplinarny charakter, gdyż wymagał uwzględnienia aspektów projektowania graficznego, będącego przedmiotem zainteresowań nauk o sztuce oraz wiedzy z zakresu estetyki i psychologii, co Autorka uczyniła i co uważam za dodatkowy atut tej rozprawy. Przede wszystkim jednak rozprawa plasuje się w obszarze badawczym nauk o komunikacji społecznej i mediach, gdyż dotyczy infografiki prasowej, traktowanej jako odrębny gatunek dziennikarski oraz narzędzie komunikacji wizualnej, które łącząc grafikę z informacją ułatwia współczesnemu odbiorcy przekazów medialnych przyswajanie informacji i tym samym staje coraz bardziej popularne.

Oryginalność i aktualność tak sformułowanego zadania badawczego oraz wykorzystana w celu jego rozwiązania metodologia pozwalają mi stwierdzić, że rozprawa wnosi do dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach nowe i istotne ustalenia.

Cel rozprawy, pytania badawcze, hipotezy

Jak zadeklarowała Autorka we Wstępie, celem jej rozprawy jest „zweryfikowanie hipotezy, że infografika jako gatunek dziennikarski w polskiej prasie informacyjnej rozwinął się w XXI wieku pod wieloma względami, takim jak większa liczba publikacji, wielkość oraz stopień skomplikowania, zastosowanie do coraz większej liczby tematów oraz zróżnicowanie pod względem wybieranych rodzajów”, a także, że „widoczne są różnice pomiędzy infografikami w prasie opiniotwórczej, a tymi publikowanymi w tabloidzie” oraz ocena stanu infografiki w obu wybranych do badań tytułach.

Przedmiotem badań zaprezentowanych w pracy jest 1469 infografik opublikowanych w „Gazecie Wyborczej” i „Fakcie” w czterech celowo wybranych latach: 2005, 2010, 2015 i 2020. W rozdziale metodologicznym Autorka przekonująco uzasadniła zarówno wybór tytułów prasowych, jak i lat wybranych do swoich badań.

W rozdziale metodologicznym znalazły się również wyczerpujące informacje dotyczące koncepcji, zakresu i przebiegu procesu badawczego, sformułowano w nim także cztery ogólne i osiem szczegółowych pytań badawczych właściwie wyjaśniając ich wzajemne powiązania i znaczenie dla weryfikacji hipotez i realizacji celu rozprawy.

Metodologia

Zasygnalizowane we wstępie założenia metodologiczne zastały szczegółowo i wnikliwie wyjaśnione w rozdziale trzecim, w całości poświęconym metodologii pracy. Opisano w nim przyjęte perspektywy badawcze, omówiono zastosowane metody i techniki oraz uzasadniono ich zastosowanie do poszczególnych etapów badań. W rozdziałach teoretycznych wykorzystano przede wszystkim krytyczną analizę literatury przedmiotu, w badaniach stanowiących część empiryczną pracy, ilościową i jakościową analizę infografik opartą na autorskim kluczu kategoryzacyjnym oraz *case study*. Wykorzystano także wywiady pogłębione ze specjalistami oraz własne obserwacje i doświadczenia Autorki.

Wszystkie metody i techniki badawcze zastosowane w pracy są właściwe dla nauk społecznych, w tym dla dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach, i co najważniejsze przy ocenie dysertacji, zostały prawidłowo dobrane dla realizacji założonego projektu badawczego oraz prawidłowo zastosowane.

Literatura przedmiotu

Zebrana na końcu pracy bibliografia, pozwala stwierdzić, że dysertacja oparta została na bogatej, właściwie dobranej oraz aktualnej polskiej i anglojęzycznej literaturze przedmiotu, głównie z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach. Autorka prawidłowo odwołuje się do literatury i źródeł w kolejnych częściach rozprawy oraz właściwie dokumentuje odwołania i cytaty w prawidłowo wykonanych przypisach, choć zdarzają się - na szczęście nieliczne – uchybienia w tym zakresie (o których poniżej, w części uwagi krytyczne).

Struktura rozprawy i sposób opracowania wyników badań

Dysertacja liczy 242 strony, składa się z czterech rozdziałów poprzedzonych spisem treści i Wstępem oraz zakończonych Podsumowaniem zawierającym wnioski z badań, wykazem bibliografii, streszczeniem w języku polskim i angielskim oraz spisami ilustracji, tabel i wykresów.

We Wstępie znalazły się wszystkie wymagane w dysertacji doktorskiej informacje: przekonujące uzasadnienie wyboru tematu rozprawy uwzględniające jego wagę naukową w obszarze nauk o komunikacji społecznej i mediach, określenie celu oraz zakresu przedstawionych w niej badań, przedstawienie dotychczasowego stanu badań oraz kluczowych dla tematu rozprawy pozycji literatury przedmiotu. Przedstawiono w nim także wstępne wyjaśnienia dotyczące metodologii i konstrukcji pracy.

Pierwsze dwa rozdziały, stanowiące podstawę teoretyczną pracy, systematyzują stan wiedzy na temat infografiki i są dobrym wprowadzeniem do badań własnych zaprezentowanych w części empirycznej.

W pierwszym, zatytułowanym „Wizualne aspekty przekazu informacji”, przybliżono proces przyswajania informacji oraz jego uwarunkowania w kontekście teorii społeczeństwa informacyjnego. Dokonano przeglądu badań dotyczących infografiki oraz przetwarzania obrazu przez odbiorcę, aby na tej podstawie dowieść, że infografika jest skuteczną formą docierania z informacją do współczesnego odbiorcy, gdyż wykorzystuje specyfikę oddziaływania obrazem.

Rozdział drugi poświęcony został infografice jako wizualnej formie prezentacji danych. Uporządkowano w nim dotychczasowy stan wiedzy na temat jej specyfiki, problemów definicyjnych, cech, rodzajów i funkcji oraz omówiono i porównano dotychczasowe jej typologie. Przedstawiono też krótki rys historyczny jej rozwoju dowodząc

jej znaczenia w historii cywilizacji oraz prognozę jej możliwego rozwoju w przyszłości. Rozważania teoretyczne oparte o literaturę przedmiotu wzbogacone zostały o opinie specjalistów wyrażone w wywiadach przeprowadzonych przez Autorkę oraz jej własne doświadczenia w tym zakresie.

Rozdział trzeci poświęcony został metodologii. Wyjaśniono w nim założenia projektu badawczego, jego cel i zakres, wyjaśniono dobór materiału badawczego, a także sformułowano i omówiono hipotezy. Zgodnie z formalnymi wymogami prac doktorskich znalazły się w nim szczegółowe wyjaśnienia dotyczące doboru i sposobu wykorzystania metod i technik badawczych na poszczególnych etapach badań i konstrukcji pracy.

W rozdziale czwartym, stanowiącym część empiryczną pracy, przedstawiono wyniki badań własnych Autorki. Zostały one szczegółowo omówione, zinterpretowane a także przedstawione w formie graficznej na klarownie wykonanych wykresach oraz zilustrowane tabelami i odpowiednio dobranymi fotografiami infografik poddawanych szczegółowej analizie jakościowej. Wyniki poszczególnych etapów badań zaprezentowanych w tym rozdziale pozwoliły Autorce na udzielenie odpowiedzi na pytania badawcze, weryfikację hipotez oraz opracowanie wniosków, które oprócz walorów poznawczych mogą mieć wymiar praktyczny w postaci rekomendacji dla twórców infografiki prasowej.

W kończącym zasadniczą część pracy podsumowaniu w syntetycznym ujęciu przywołano najważniejsze ustalenia wynikające z obu części pracy, odniesiono się do sformułowanych w rozdziale metodologicznym założeń, w tym celu i zakresu pracy, pytań badawczych oraz najważniejszych wyników.

Po lekturze dysertacji uważam, że przyjęta struktura pracy okazała się właściwa dla realizacji zamierzonego zadania badawczego. Podział treści na poszczególne rozdziały i podrozdziały jest logiczny i prawidłowy, tytuły poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów odpowiadają ich zawartości, a pierwsze dwa rozdziały stanowią dobrą podstawę teoretyczną do przedstawionych w części empirycznej pracy badań własnych Autorki. Bardzo podobało mi się, że Autorka zaczyna każdą część pracy (nie tylko rozdziały, ale i ich mniejsze części) wstępem zapowiadającym jej zawartość i wyjaśniającym jej znaczenie dla zadania badawczego oraz kończy je podsumowaniem zawierającym najważniejsze wnioski.

Uwagi krytyczne i pytanie do Doktorantki, na które spodziewam się usłyszeć odpowiedź na obronie

Nie mam istotnych uwag krytycznych w kwestiach zawartości merytorycznej pracy, doboru literatury, metodologii czy struktury pracy. Dostrzegłam jednak drobne potknięcia redakcyjne: w tekście głównym tytuły prasowe i cytaty wyróżniane bywają cudzysłowem i kursywą (zamiast jednym lub drugim), ale też niekiedy w przypisach brak jednego albo drugiego. Są to jednak drobne uwagi, nie wpływające na pozytywną ocenę całej pracy.

W ostatnim akapicie rozprawy Autorka napisała, że o przyszłości infografiki zadecyduje „czas i dalsze badania w tym zakresie”. W czasie obrony chciałabym zatem dowiedzieć się od Doktorantki jakie zagadnienia związane z infografiką wymagają najpilniej dalszych pogłębionych badań oraz jakie rekomendacje dałaby specjalistom tworzącym infografiki w polskiej prasie?

Merytoryczna i formalna ocena całej rozprawy

Rozprawę mgr Gabrieli Piechnik-Czyż oceniam jednoznacznie **pozytywnie** ze względu na jej bardzo wysoki poziom merytoryczny, a przede wszystkim zaprezentowane w niej wieloaspektowe i oryginalne badania, obejmujące ilościowe, jakościowe i porównawcze analizy infografik opublikowanych w „Gazecie Wyborczej” i „Fakcie”. Dzięki tym badaniom Autorka wykazała jak zmieniała się prasowa infografika w polskiej prasie codziennej na przestrzeni lat, dokonała wnikliwej analizy jej cech, budowy, rodzajów, sposobów wykorzystywania, a także wykazała czym różniła się ona w obu tych tytułach. Tym samym zrealizowała założony cel pracy i udzieliła odpowiedzi na pytania badawcze.

Na łamach swojej rozprawy Autorka wykazała się kompetencjami właściwymi dla pracy naukowej: umiejętnością syntezy z części teoretycznej oraz analizy w części empirycznej, umiejętnością wyrażania myśli, precyzyjnym przedstawianiem danych i argumentowaniem, a także dojrzałością badawczą i skrupulatnością w prowadzeniu badań i interpretowaniu ich wyników.

Praca zasługuje także na pozytywną ocenę jej strony technicznej i językowej. Napisana została bardzo ładnym i poprawnym językiem, narracja prowadzona jest w sposób klarowny, zdania są wyważone, starannie wykonano korektę. Autorka właściwie posługuje się terminologią naukową i precyzyjnie definiuje pojęcia.

Na wielką pochwałę zasługuje staranna strona techniczna pracy, przejrzyste tabele i wykresy klarownie prezentujące wyniki badań oraz fotografie infografik dobrze ilustrujące omawiane zagadnienia.

Wniosek końcowy

Wszystkie przedstawione powyżej pozytywne oceny dotyczące poziomu merytorycznego dysertacji, metodologii, wykonania i przedstawienia wyników zaprezentowanych w niej badań oraz jej strony technicznej i językowej powodują, że rozprawę Gabrieli Piechnik-Czyż oceniam jednoznacznie **pozytywnie**. Autorka wykazała się w niej wiedzą teoretyczną dotyczącą przedmiotu swoich badań oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, precyzyjnie sformułowała problem badawczy i dzięki swoim badaniom doprowadziła do jego rozwiązania, wzbogacając nauki o komunikacji społecznej i mediach o nowe, ciekawe i istotne ustalenia.

Ponieważ w mojej opinii recenzowana praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i w pełni spełnia ustawowe wymagania stawiane rozprawom doktorskim wnioskuję o dopuszczenie Pani mgr Gabrieli Piechnik-Czyż do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kraków, 15 sierpnia 2023 r.

